

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 24 november 2023
(OR. en)

15658/23

LIMITE

JAI 1517
COPEN 400
RELEX 1346
IPCR 62
COJUR 57

NOTA

van:	het voorzitterschap
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
nr. vorig doc.:	13632/23
Betreft:	De justitiële respons en de strijd tegen de straffeloosheid met betrekking tot misdrijven die gepleegd zijn in verband met de Russische agressie tegen Oekraïne – Stand van zaken

Voor de delegaties gaat hierbij een nota van het voorzitterschap over bovengenoemd onderwerp.

De justitiële respons en de strijd tegen de straffeloosheid met betrekking tot misdrijven die gepleegd zijn in verband met Ruslands agressie tegen Oekraïne – Stand van zaken

Sinds het begin van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne wordt de Raad regelmatig geïnformeerd over de stand van de justitiële respons en de strijd tegen straffeloosheid in verband met de oorlog. De vorige keer dat Raad werd bijgepraat was tijdens de zitting van de Raad JBZ op 20 oktober (doc. 13632/23). Er werd toen met name stilgestaan bij het feit dat het Internationaal Centrum voor de vervolging van het misdrijf agressie tegen Oekraïne (ICPA) zijn activiteiten inmiddels heeft opgestart en dat Eurojust aan de gegevensbank voor bewijsmateriaal van internationale kernmisdrijven (Ciced) werkt. Voorts werden de ministers bijgepraat over de ministeriële conferentie in Riga van 11 september, over de conferentie van deelnemers aan het schaderegister, ook in Riga, van 12 september, en over de ontwikkelingen op wetgevingsgebied.

Op 26 en 27 oktober heeft de Europese Raad herhaald dat Rusland en zijn leiders volledig ter verantwoording moeten worden geroepen voor het voeren van een aanvalsoorlog tegen Oekraïne en voor andere meest ernstige misdrijven naar internationaal recht. De Europese Raad riep ertoe op de inspanningen voort te zetten, ook in de kerngroep, om een tribunaal op te richten voor de vervolging van het misdrijf agressie tegen Oekraïne, dat de ruimst mogelijke internationale steun en legitimiteit geniet, en om in de toekomst een compensatiemechanisme op te zetten. Daarnaast sprak de Europese Raad zijn steun uit voor de werkzaamheden van het Internationaal Strafhof, en veroordeelde hij de Russische pogingen om het internationale mandaat en de werking ervan te ondermijnen.

Het voorzitterschap wenst nu met het oog op de zitting van de Raad JBZ op 4 december de aandacht van de delegaties te vestigen op de hierna volgende aspecten.

De steun voor de activiteiten van het gemeenschappelijk onderzoeksteam (GOT) voor vermeende ernstige internationale misdrijven in Oekraïne en die van het ICPA, beide opgericht bij en bijgestaan door Eurojust, wordt steeds groter.

Op 5 oktober schoof Europol als deelnemer aan bij het GOT om de leden ervan analytische en forensische ondersteuning te bieden, met name op het vlak van inlichtingen uit open bronnen (Osint). Deze samenwerking betekent tastbare vooruitgang bij de gecoördineerde ondersteuning door Eurojust en Europol aan de nationale autoriteiten die onderzoek doen naar internationale kernmisdrijven in Oekraïne. Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 2022/838 brengen de twee agentschappen samen in kaart hoe verder praktisch en dynamisch kan worden samengewerkt.

Sinds de start van de werkzaamheden van het ICPA is Eurojust samen met de leden van het ICPA bezig een vervolgingsstrategie uit te werken, en analyseert zij daartoe bestaand bewijsmateriaal en mogelijke lacunes. De leden van het ICPA komen wekelijks bij Eurojust bijeen om deze kwesties te bespreken en om te bekijken welke aanvullende ondersteuning er nodig is, zoals eventuele input van deskundigen.

Na de ondertekening op 3 maart 2023 van een memorandum van overeenstemming met de zeven nationale autoriteiten van het GOT (Estland, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slowakije en Oekraïne), hebben de VS officieel aangekondigd 1 miljoen USD aan het ICPA te zullen verstrekken. Deze financiële bijdrage loopt via het begrotingsinstrument van de Unie dat de startfinanciering heeft verstrekt (Instrumenten buitenlands beleid). Hiermee wordt het ICPA weer een stukje internationaler. Tegelijkertijd werkt Eurojust aan de geleidelijke uitrol van de Ciced-gegevensbank, waarin tot dusver bijdragen van 13 landen - waaronder Oekraïne en de VS - zijn opgenomen. Het Spaanse voorzitterschap blijft alle lidstaten aansporen om aan Ciced bij te dragen.

De activiteiten voor capaciteitsopbouw en expertiseopbouw zijn verder geïntensiveerd.

Op 19 oktober publiceerde het genocidenetwerk een document getiteld "The crime of aggression in the national laws of EU Member States Genocide Network Observer States and Ukraine" (Het misdrijf agressie in de nationale wetgeving van de EU-lidstaten, de waarnemersstaten van het genocidenetwerk, en Oekraïne). Dit document biedt een overzicht van de nationale definities van het misdrijf agressie in de EU-lidstaten, de waarnemersstaten van het genocidenetwerk en Oekraïne, en van de daarmee verband houdende bevoegdheidsbepalingen. Dit biedt het ICPA nuttige achtergrondinformatie voor zijn werk en een aanvulling op zijn operationele inspanningen.

Eurojust en Oekraïne sturen gezamenlijk de werkstroom van de dialooggroep over nationale onderzoeken aan. Deze heeft tot doel het inzicht in de belangrijkste uitdagingen in de nationale onderzoekswerkzaamheden te bevorderen en op beleidsniveau gezamenlijk oplossingen te vinden. Tijdens de tweede bijeenkomst, die van 26 oktober, werden in de werkstroom onderzoekskwesties besproken, na input van de aan de werkstroom deelnemende nationale bevoegde autoriteiten. In dit verband werd gewezen op problemen van procedurele aard, met name de ontvankelijkheid van bewijsmateriaal.

Wat de door maatschappelijke organisaties vergaarde en bewaarde informatie over internationale misdrijven betreft, lijkt het nog steeds moeilijk om deze ontvankelijk te laten verklaren door de nationale rechter. Daar zijn verschillende redenen voor, waaronder het feit dat de toelaatbaarheidsvereisten voor bewijsmateriaal van lidstaat tot lidstaat verschillen.

Dit is besproken door vertegenwoordigers van gerechtelijke autoriteiten en 20 maatschappelijke organisaties uit Oekraïne en partnerlanden, op 9 november tijdens de 4e ad-hocbijeenkomst over de oorlog in Oekraïne, georganiseerd door het Europees netwerk voor onderzoek naar en vervolging van genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden ("genocidenetwerk"). De besprekingen spitsten zich toe op de rol van maatschappelijke organisaties bij de vergaring en de analyse van informatie - onder meer over het misdrijf agressie en misdrijven gepleegd door particuliere militaire actoren - en op hun samenwerking met nationale gerechtelijke autoriteiten.

Wat betreft de inspanningen om een tribunaal voor de vervolging van het misdrijf agressie op te richten: dit wordt in de Raad behandeld door de Groep internationaal publiekrecht (COJUR), die de kwestie op 6 oktober heeft besproken. Het forum waar op internationaal niveau besprekingen worden gevoerd, is de kerngroep, een groep gelijkgestemde staten. Aan de laatste bijeenkomst van deze groep, op 16 november in Berlijn, namen bijna 40 landen deel. De volgende bijeenkomst van de kerngroep is in januari 2024.

Dan het schaderegister voor Oekraïne: hierin zullen vorderingen en bewijsmateriaal met betrekking tot schade, verlies of schade als gevolg van de internationaal onrechtmatige daden van de Russische Federatie in of tegen Oekraïne worden bijeengebracht. De 3e bijeenkomst van de Conferentie van deelnemers vond plaats op 16 november in Straatsburg. Bij die gelegenheid zijn de zeven leden van de raad van bestuur van het schaderegister gekozen, is de jaarbegroting voor 2024 en de voorlopige begroting voor 2025 goedgekeurd, en is overeenstemming bereikt over een outreachstrategie om ook derde landen als lid van het register aan te trekken. De raad van bestuur is een van de belangrijkste organen van het register en is van cruciaal belang voor het opstarten van de belangrijkste werkzaamheden van het register, namelijk het voorstellen van de werkregels en -procedures van het register en het nemen van definitieve besluiten over in het register op te nemen individuele vorderingen. Het register zal in eerste instantie tevens werken aan de ontwikkeling van zijn digitale platform. Doel is om in het eerste kwartaal van 2024 een begin te maken met de belangrijkste activiteit - de registratie van vorderingen.

Het voorzitterschap hecht hoge prioriteit aan vooruitgang met de twee ter tafel liggende wetgevingsinstrumenten voor het rechtswezen, die verband houden met de doeltreffendheid van de beperkende maatregelen van de EU.

Het eerste instrument is het voorstel voor een richtlijn betreffende schendingen van beperkende maatregelen, met minimumvoorschriften voor de definitie van strafbare feiten en de aard en hoogte van sancties. De tweede dialoog hierover vond plaats op 26 september. De twee EU-wetgevers willen graag onder Spaans voorzitterschap tot een volledig akkoord komen. Een derde en mogelijk laatste dialoog is gepland voor 30 november.

Het tweede instrument is het voorstel voor een richtlijn betreffende ontneming en confiscatie van vermogensbestanddelen, dat de mogelijkheden voor confiscatie, met inbegrip van "ongerechtvaardigde rijkdom", zal uitbreiden en de nationale bureaus voor de ontneming van vermogensbestanddelen meer slagkracht zal geven. Het zal onder meer van toepassing zijn op strafbare feiten die onder de richtlijn betreffende schendingen van beperkende maatregelen vallen. De twee EU-wetgevers willen graag onder Spaans voorzitterschap tot een volledig akkoord komen. De werkzaamheden op technisch niveau zijn na de tweede dialoog van 3 oktober voortgezet. Een derde en mogelijk laatste dialoog is gepland voor 12 december.